

1. PRZEPAŚĆ (215) sb f

e oraz a jasne (w tym w e 1 r., w a 6 r. błędne znakowanie).

sg N przepaść (32). ◇ G przepaści (85). ◇ A przepaść (23). ◇ I przepaścią (1). ◇ L przepaści (4). ◇ pl N przepaści (18). ◇ G przepaści (16). ◇ D przepaściom (1). ◇ A przepaści (22). ◇ I przepaściami (4). ◇ L przepaściach (7); -ach (5), -ach (1) LubPs, -(a)ch (1). ◇ V przepaści (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde także XVII – XVIII w.

1. *Bardzo wielka, niezmierna głębina, otchłań, też głębina wodna; abyssus Mymer¹, BartBydż, Vulg, PolAnt, Calep, Cn; barathrum Mącz, Modrz, Calep, Cn; vorago PolAnt, Mącz, Cn; c(h)arybdis BartBydż, Mącz; gurges Mącz, Modrz; inferum, profundum PolAnt; chaos Vulg; profunditas Mącz; chasma Calep; hiatus, voratrina terrae Cn (125) : PatKaz II 25 [2 r.]; Mymer¹ 5; Abissus – abyssus, przepasz, nyezmyernosc, nyeogarnyeny, d(icitu)r profunditas aquarum, a qua fontes et flumina procedunt vel oblok BartBydż 2b, 23; Możliwości ducha wót twoich wody rozdmuchnęły/ Ták iż ku gorze iáko mur ná dwoie ftánęły/ Przepaści w pośrzodku morzá dziwnie fie zrownáły LubPs gg2v, H4v; Tákżec kiedy przed niebem [wiatry] w zyemię wciekáią/ Tám tymi przepaściami/ co tám w niey bywáią. A gdy fie tám s tym ogniem/ co tám iest podkáią/ Wnet frogie nawáłności s sobą wdzyáią RejWiz 149v; A morze Sodomkie ryby zafie wyrzuci/ y wyda głos w nocy/ ktorego nieznáią mnodzy. A wlfyftcy będą flyflec głos iego/ y będą przepaści gęłtę [!] ná wielu miełc/ á ogień częłtho kroć będzie fie wyrwał Leop 4.Esdr 5/8; Bo to mowi Pan Bog [miastu Tyr]: Gdy cię vczynię miátem fpuftoffsonym/ iáko miáłtá w ktorych nie miełfkáią: á przywiodę ná cię przepaść/ y zátopiá cie wielkie wody Leop Ez 26/19, 4.Esdr 8/23, Iob 38/30, Eccli 42/18; NAprzod ftworzył Bog Niebo y Ziemię. A Ziemiá bylá nie kłztałtowna y próżna/ y były ciemności nád przepaściami BibRadz Gen 1/2, I 1a marg, Prov 8/24, 27, Eccli 16/17; BielKron 135v; GrzegRóżn N4v; Mącz 23b, 51b, 150b; RejPos 161v; BudBib Ps 148/7, Am 7/4, 4.Esdr 16/58; ten [tłumacz] zás mowi/ odchłani á on przepaści/ w czym też niemáłz różności/ choćiáż fłowá rozne fá. CzechRozm 128, 128; á co iefli grubłżé [dymy]/ á do wyrwánia fye z ziemię/ nie ták łatwié będą? fzumy pobudzá/ ziemię drzeniu/ y czáfem przepaściam/ przyczyná bywáią Oczko 6; KochPs 63, 155; SkarŻyw 508; ReszPrz 69; PRzed obliczem twym moy Pánie/ Ktoż fie vchroni. [...] Choć [...] Bym fie fkrył w ziemię przepaści/ Choć w iálne żorze/ Choć w buyne morze/ Závždyć będę w gárści. WisznTr 26; Morze huczy: á nawę miecá nawáłności. Raz fye zda/ iáko w przepaść/ poyżrzec z wyłokości: A kiedy fye zás wáły rofłtępuią/ áni Miáłtá widác wielkięgo/ z głębokiéy odchłani. KochPam 85; Ráczyéy ogniłty piorun nas niech bije: Albo w przepaści fwé ziemiá pokrije. ZawJeft 10; Calep 11a, 123b, 187b; [BielKron 1551 44v; FarnZnaj 151 (Linde)].*

W przeciwstawieniu: »do nieba ... do przepaści, w przepaść« (2): Leop Ps 106/26; A nawę to do niebá wełny wymiátiáią/ To zás w przepaści śłépé zpulfzcziáią. KochPs 165.

W porównaniach (2): BibRadz Eccli 7/25; Bo zrozumienie iey [nauki Boga] iest pełnieyłze niż morze/ á rádá iey głęblza iest niz przepaść BudBib Eccli 24/33.

W połączeniach szeregowych (4): BibRadz Ps 134/6; Mącz 507d; ktore [stworzone przez Boga rzeczy] fá nie tylko ná ziemi/ w ziemi/ y pod ziemiá/ w morzu y inłzych wodách y przepaściach głębokich: ále też ná niebie CzechEp 269; Calep 187b.

Fraza: »rozstały się przepaści« (1): Pan w mądrości vgrunthował ziemię [...]. W vmiejętności jego rozstały się przepaści [*abyssi ruptae sunt*]/ a obłoki pokrapiają rofą. *BibRadz Prov 3/20*.

Zwroty: »lecieć w przepaść; na przepaść padać; spaść do przepaści« (1;1;1): wyniosły sie wzgore nawalności jego [*wiatru*]. Podnosił sie aż do niebá/ y spadał aż do przepaści [*descendunt usque ad abyssos*] *Leop Ps 106/26; SkarŻyw 270; KochMRot B4v*.

»w przepaściach utonąć« (1): Submersus voraginibus, W przepaściach utonął. *Mącz 218d*.

»w przepaść wrzucić« (1): Themiftokles/ zawałał [...]: Iefli mnie y Ariftefá w przepaść nie wrzucicie/ Rzeczpołpolita Athenieńka nigdy bezpieczna być nie będzie mogła. *Phil K*.

Wyrażenia: »beze dna przepaść« (1): Abyssus, aquarum profunditas immensa. Wielka/ niewymowna głębokość wodna. Bezdenność/ álbo bezdna przepaść. *Mącz 1d*.

»dno przepaści« (1): Azażes wżedł do głębokości Morzá/ a po nanizłłym dnie przepaści [*in novissimis abyssi*] przechodziłes sie? *Leop Iob 38/15*.

»przepaści głębokie (najgłębsza przepaść)« = *abyssi Vulg; profunditas abyssi PolAnt* [*szyk 4:2*] (6): *WróbŻołt 76/17; RejPs 217v; [mądrość boża]* Przeprawiła ie przez morze czerwone [...]. Ale nieprzyaścioły ich potopiła/ a ie wywiodła z głębokich przepaści. *BibRadz Sap 10/19; KochPs 197; CzechEp 269; ty z podziemny iákinie/ Mężu mój wywróc ziemię [...]: W naygłębszą przepaść zchoway to com zchowác dáłá GórnTroas 39*.

»przepaści (przepaść) morskie(-a)« [*szyk 7:3*] (10): Nuż y wy morfkye przepaści a Wyelorybowye/ Bądźcye Pánu ku cíi k chwale zawnždy po gotowie. *LubPs ff3v; otworzyły sie przepaści morskie/ a obłoki niebiefkie rofę s siebie wypuściły/ lzedł defzcz czterdześci dni BielKron 4v, 5, 18v; KochPs 114, 197; SkarŻyw 597; Niezmierną łzczodrotą Bofką/ nápełniłes przepaść morfką/ dziwnemi rybami ArtKanc I3, I3; GrochKal 11*.

»przepaści (przepaść) wielkie(-a)« = *abyssus magna Vulg; vorago magna PolAnt* (3): *Leop Gen 7/11; A otho Pan Bog pozywał ná łąd przez ogień/ a ogień pożarł przepaści wielkie/ y wytrawił część pol. BibRadz Am 7/4, Gen 7/11*.

»przepaści (przepaść) wodne, wod« [*szyk 2:1*] (2;1):Przed iego frogą możnołcyą wody sie wtráły/ Ich przepaści y obłoki stráłzne głofy puściły. *LubPs R5; W początku łtworzył iefł Pan Bog niebo y zyemię/ [...] y ciemności były nád przepaściami wodnymi BielKron 1; SkarŻyw 270*.

»przepaści ziemie« (1): gdy [*święci*] [...] ogień zniebá ná złe łpufzczáią/ piekło y przepaści ziemie otwarzáią *SkarŻyw A3*.

»źródła, studnice (a. studnie) przepaści« = *fontes abyssi Vulg; fontes voraginis PolAnt* (3;2): Roku łżeśćłetnego żywotá Noego [...] porwály sie włzitkie źródła przepaści wielkiey/ y łpufthy niebiefkie otworzyły sie *Leop Gen 7/11, Gen 8/2; Y źródła przepaści/ y okná niebiefkie zámknione łą/ a zádzierżáne łą dzdze z niebá. BibRadz Gen 8/2, Gen 7/11, Prov 8/28*.

Szeregi: »przepaść(-ci) a (i) głębokości (a. głębina)« [*szyk 1:1*] (2): Zgromádził ná iedną kupę włfytki wody morskie y zamknął iáko wlkárbie przepaści a głębokości iego. *RejPs 47v; SkarŻyw 597. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]*

»gory i przepaści« (1): Iefliżes łpráwiedliwie przyłygł/ ták tobie pánie Boże pomoz/ ten ktory łtworzył z niczego Niebo y ziemię/ Gory y przepaści *GroicPorz aa2*.

»jaskinia(-e) a (albo) przepaść(-ci)« (2): *RejPs* 217v; W pośrodku tej góry było równo trochę/ na tej równie była głęboka iąłkinia albo przepaść/ z której wiatr bardzo szumny wychodził *BielKron* 274.

»piekło i przepaści« (1): *SkarŻyw* A3 cf »przepaści ziemie«.

»przepaść albo przerwa« (1): A nadto wszystko/ między nami i wami/ wielka odchłan jest połtanowiona (*marg*) przepaść albo przerwa wciwierdzona (-) *MurzNT Luc* 16/26.

W przeni (5) : *Viderunt te aquae deus viderunt te aquae et timuerunt: et turbati sunt abyssi.* Widziały cie wody miły panie/ widziały cie wody a zlekły się y załmuowały się przepaści głębokie. *WróbŻółt* 76/17; Ogarnęły mię wody aż ku duży mojej/ przepaść pozarła [!] mię *BibRadz Ion* 2/6, *Iob* 28/14, *Ion* 2/3; WSzego dobrego dawca/ [...] Ty [...] Żywę wody dodawał rzekom niepokojnym. Ty przepaści nalycał y łakomé morze *KochFr* 125.

Przeni (40) :

a) *Zło, przyczyna zła* (15) : trudno jest on prawy pośrodek wymacać/ gdzie cznotha między ogniem/ a wodą: zbytkiem/ a niedostatkim [...]. gdzie raz ku jednej/ drugiraz ku drugiej s tych przepaści [...] bywamy skłonni. *GórniDworz* li5v, li5v.

przepaść czego (12): racz wybawic nas zowych ciemności a przepaści prostoty naley z której wpadamy wgłębności [!] grzechow naley *RejPs* 61v; *gurges et vorago vitiorum*, Wziłtkich niecnot przepaść. *Mącz* 150b; *PaprUp* 14v; *LatHar* 150. Cf »przepaści grzechu«, »złości przepaść«.

W przeciwstawieniu: »wysokość ... przepaść« (1): ty duzo moia [...]/ dobrowolnie [!] się/ ale mizernie spuściła z wysokości panienstwa czyłtego/ w przepaść nierządu smrodliwego. *LatHar* 150.

Zwoty: »w przepaść wpaść« = *in gurgites se demergere* *Modrz* [szyk zmienny] (2): IZechmy wpadli wgłębokie przepaści grzechow naley. nyelza nam tez iedno [...] wołać o miłofierdzie ku tobie panu swemu *RejPs* 197v; *ModrzBaz* 86v.

»do przepaści wtrącić« (1): na ostatek [*ludzie pełni nienawiści*]/ żadnego baczenia niemają na potomki swe/ które chcą do teyże wiela złego przepaści wtrącić [*in eam malorum voraginem dari volunt*] *ModrzBaz* 66v.

Wyrażenia: »głębokie przepaści; głębokość przepaści« (2:1): *Lacum aperuit et effodit eum* [...] Taki człowiek grzeszny porodziwszy złość Głębokość przepaści odtworzył y wykopał ją *WróbŻółt* 7/16; racz miły panie nam miłofciwie podawac: łaskawą rękę twoję gdy baczysz ze wpadamy wgłębokie przepaści sprofnych grzechow naley *RejPs* 56v, 197v.

»przepaści (przepaść) grzechu(-ow)« (6): gdy [...] [*Adam z Ewą*] uypadzeny tudzyelz zrayu prze nyeposlużenstwo a panna maria ty przepałczy grzechu od uyekow uprzedzyla będącz wotpoczyuanu wbołthwe *PatKaz II* 25v, 25, 25v; *RejPs* 56v, 197v; nędzny człowieczku/ [...] który się dobrowolnie spuścił w przepaść grzechu strážliwego. *LatHar* 151.

»przepaść ziewająca« (1): gładka żona jest grob pobyelony/ yelli [...] nye byłaby trzeźwya/ czyłta/ a wtydliwa. Abowymci gładkosć bez tych cnot jest przepaść żyewająca. *GliczKsiąż* P7v.

»złości (a. wiela złego) przepaść« = *malorum vorago, vitiorum gurgites* *Modrz* (2): Obżalowany namniey się niemiał za krzywoprzysięcę [...]. A powodowa stona w iaką złości przepaść wpadła? *ModrzBaz* 86v, 66v.

b) Zła, ciężka sytuacja życiowa, niebezpieczeństwo, nieszczęście, bycie nieszczęśliwym, upadek (16) :
Iáko ty/ o káżdym kto cię prósi/ rádźiż A iák/ z drog przepáści zwiodłży/ złości gładźiż. *GrabowSet* O2v.

przepaść czego (1): PaprUp I4v cf Szereg.

W przeciwstawieniach: »gora, niebo ... przepaść« (2): Niechayże też teraz tego pátrzą [...] iżby lámi siebie/ y zacności tego Rzymłkiego páńtwa/ iákoby z wyfokiey gory w iáką przepaść niewtrąćili [*in aliquod barathrum non praecipitarent*]. *ModrzBaz* 106; Ma ielźcže tá wodá y morze tego świátá swoie wiátry ktore okrętem náłzym łzawiáią y rzuciáią/ czásem do niebá/ czásem do przepáści. *KlonFlis* A4v.

Zwroty: »ponurzyć w przepaści; do przepaści wrzucić; w przepaść wtrącić« (1;1;1): A wżákoż cel ich [...] ielth zły á niepobożny/ gdyż Iobá chcą w wielć w rołpácz á práwie do przepáści wrzucić *BibRadz* I 274; *ModrzBaz* 106; *KochPs* 131.

»wskoczyć w przepaść« (2): A za od łlawnych mężow nie możelż bráć wzoru? Co [...] rownym poczem Woyłká groźnie rołprofzyli? A drudzy chcąc ráutowác łáfiády łwe łmutne. Smiáłyłm łercem włkoczyli w przepáści okrutne. *Prot* D2; Rozdziewił możny Turczyn na nas łwą páłzcżękę [...]. Włkoczy tám nie raz káždy w tákowe przepáści/ Biyąc łiekąc pogány práwie do vpáści. *PaprPan* B4.

»wyrwać, wydzwignąć z przepaści; z głębokości przepaści wywieść« [*szyk zmienny*] (3;1;1): A Bog też Dułę iego wyrwał s przepáści. *GrzegŚm* 24; Ten Włodimirz Monomach Włewoldowic włtápiwłzy ná łtolicę Kijowłką Rzeczpołpolitá Rułką vpádłá/ [...] wydzwignął práwie łwoimi rámiomy z przepáści *StryjKron* 210; *ArtKanc* Q10v; *GrabowSet* N2v; Fráłowáłyć mię rozłiczne vtrápienia/ y łzkodliwe/ ále przedłię potym z głębokości przepáści wywiodłes mię. *LatHar* 562.

»zanorzyć się w przepaści« (1): O Boże záchoway mię ábowiem ci przyłzłły [!] wody áż ku dułzy. Zánorzyłem łię w przepáści głębokiey [*Demersus sum in limo profundi*]/ á niemam łię gdzie ołtác *BibRadz Ps* 68/3.

Wyrażenia: »przepaść ciemna« (1): Leżę iáko zábity [...]/ Od ciébie/ y od świátá wżgardzony. [...] Ponurzyłes mię w przepáści ciemnéy. Zmocniły łye nádemną twé zápálczywości *KochPs* 131.

»przepaść głęboka; głębia (a. głęboć) przepaści« = *limus profundi PolAnt* (2;2): Wiérzcie mi żeć to barzo łliłkié miełce/ a przepaść tudźielż/ dźiwnie głęboká *MurzHist* Q2; *BibRadz Ps* 68/3; *GrabowSet* O4. *Cf* »z głębokości przepaści wywieść«.

Szereg: »odchłáń a przepaść« (1): iákie wiellice tam łtad lupiełtwa beli/ włzak to tam odchłan á przepaść zgubi y zniłtzenia wálżego bela. *PaprUp* I4v.

c) Coś, czego nie da się zapełnić, zaspokoić: zachłanność i żarłoczność (2) :

Fraza: »nie ma w sobie dna przepaść« (1): Im ciem więcej rołcie imienie, Tym wiéłsze czyni pragnienie. Nie ma w sobie dna t[a p]rzepaść, Nie może jej żadny ná[kł]áść *BierRozm* 20.

Wyrażenie: »przepaść nienasyta« (1): Przetoż bárzom trołkliwy/ czym wđdy go [żołądek] mam nápáść. Gdyż to niezmierna przepáść/ nienáłzyta [!] nigdy [...]. Coby tego drugi miał/ práwie przez cáły Rok/ To ia włzyłtko w godźinie/ wetkam w ieden łwoy bok. *PaxLiz* C4.

»nieszmierna przepaść« (1): *PaxLiz* Cv cf »przepaść nienasyta«.

d) Coś bezgranicznie wielkiego (2) :

przepaść czego (1): Dżiwne łą twego miłosierdzia łprawy. Tym łie Cherubim (przepaść zrozumności) Dżiwi zdumiály SzarzRyt Av.

Wyrażenie: »przepaść głęboka« (1): Aza tu miedzy ludźmi nie łą iławne bunty? Prze ktore płaczą w Węgrzech łpułtołżále Grunty łelzche Bog nie przepuscił ná nas tego Smoká/ Bo łiego miłosierdzie łeft przepaść głęboka. *Prot B2v*.

e) *Chaos, pomieszanie, pomylenie pojęć, mylne poglądy, interpretacje* (4) : Bo y což to zá Bog łeft táki niezmierny [...] ? Toć thedy iuz názwą Oycá Kryłtowego/ Perłoną Bogá pewnie nam nieznałome⁸⁰. O łakáz tho przepaść łeft pełna tych łciemności *GrzegRóżn N4v, Hv, H3v*.

Szereg: »przepaść abo mieszanina« (1): Abowiem z oney prołtey łednołtáyney wiary Apołtholłkney [...] przepaść łakáz pomiełżaná/ wplłtrzoną/ nie wywłchłaną/ y łámę łiebie obaláiącą (w kthorey łię przepaści abo miełżáninie/ y łámi Miłtrzowie nie rozumieją) łámi łobie zbudowáli *GrzegRóżn Hv*.

f) *Zupełny brak czegoś [czego]* (1) :

Szereg: »odchłan ł przepaść« (1): [o *Turkach*:] kray łftátni łwiátá tego/ niewierzę/ by co tákiego kiedy porodźć miał/ łáko łeft tá włtydłiwołci/ wiary/ y włzyłtkiego cnotłiwego łycía łodchłani [!] przepaść *OrzJan 20*.

2. *W chrześcijaństwie: piekło, też miejsce przebywania apokaliptycznych bestii; w Starym Testamencie ł mitologii greckiej: zaświaty, miejsce przebywania wszystkich zmarłych lub złych demonów* (85) : *MurzNT Luc 8/31*; Pan náłz łezus Krłftus ma nam być zácmiony/ y powłtrze záráżone/ y przepaści máią być ná nas łtworzone/ y łi niełłáchetni łzłkorpłonowie máią wylecieć s łtworzoney przepaści *RejAp 76v*; Pan powłada/ łáko Bełtia ktora wylłapłła s przepaści będzłe walczyłá z wyznáwáczmi prawdziwemi prawdy Páńłkney *RejAp 91v, BB2v, CC2, 76v, 80, 91v, 92 (19)*; *BudNT Luc 8/31*; *CzechEp 150, 205, 209*; Strzeż tylko niechay piekło nie źrze dólze mołey/ Strzeż Pánie/ niech nie bierze do przepaści łwołey. *GrabowSet A4v, S3*; Y pytał go [człowieka nawiedzzonego przez czarta] łefus/ mowłąc: łákoć łmię? A on powłdzłál/ Woyłko: bo wıe łczártow wewłżo było weń. Y prołłł go áby łm nie rołkázowál łść do przepaści. *WujNT Luc 8/31, Apoc 9 arg, 11/7, 17/8*.

W przeciwstawieniu: »niebo ... przepaść; do nieba ... do przepaści, w przepaści« (3): *Leop Rom 10/7*; łż to krol nie łeft z niebá dány/ ále powłłł s przepaści *RejAp 80v*; Nie mow w łercu twoim; ktoż włłpł do niebá? Toć/ łeft Chrlftulá łprowádzłć z *wyfokołci*. Abo kto łłłpł do przepaści? toć/ łeft Chrlftulá z martwych wywłdzłć. *WujNT Rom 10/7*.

W połączeniu szeregowym (1): Bo Bog á on krol ktory włada tą przepaścią niebem y zıemlą/ łbłeć [...]/ łłłłć go [Abbadona] mieczem *RejAp 80v*.

Zwroty: »stráćć, wrzucłć (a. wrzucáć), wrzucon, zepchnłon do przepaści; wrzucłć, wtráćć w przepaść(-ci)« [szyk zmienny] (2:2:1:1;1:1): *RejPs 208*; Święty Piotr mowł: y Bog Anłolom nie przepuscił/ ále łe do przepaści łłłłć/ gđłe wıelką mękę záwłzdy mułżá łcierpieć. *BielKron 467, 467*; *RejAp BB5, 164v*; w ktorym [objawłenıu, *Brygıda*] niecudnie Pápełżá włpomına/ [...] y grołżı łłolcy Pápełłkney/ ktora áż do przepaści zepchnłoná być ma *NıemObr 155*; *WujNT Apoc 20 arg, 3*.

»złłpłć do przepaści, w przepaść« (1:1): Nie mow w łercu twoim/ Ktołż włłpł do niebá? [...] Abo kto z łłłpł w przepaść [quis descendet in abyssum]? *Leop Rom 10/7*; *WujNT Rom 10/7*.

Wyrażenia: »przepaści głębokie« (1): A ípułc ná nie [przeciwników] miły pánie grady ognifte/ álbo ie wtrąc wprzepálcí głębokíe/ áby káždy zrozumíal íz zły złemi íprávami zginie *RejPs* 208.

»klucz przepaści, do przepaści, od przepaści« (3:5:1): Ale pátrzay íako nadobnym porządkiem Duch fwięty okázuiąc nam tę bełtíą [...]. Naprzod íą położył íz vpádlá gwíazdá z niebá/ y otworzyłá kluczem do przepáscí *RejAp* 142v, 77v [2 r.], 85v, 109v, 164v, Ee; *CzechRozm* 188v; Y Widziałem ániolá słtępuíącego z niebá/ máíącego klucz przepáscí [clavem abyssi] [...]. Y vchwyćíl smoká wężá onego ítárego/ który íełt dyabeł y ízátan *WujNT Apoc* 20/1.

»krol przepaści, z przepaści« (1:1): A thák niechay wam nic nie będzíe ítráfzen y ten krol przepáscí *RejAp* 86v, 80.

»przepaści(-ść) piekielne(-a) (a. głębokości piekielnej)« [szyk 5:1] (6): *LubPs* gg2v; *RejWiz* 170v; á on klucz mocny [tj. prawda *Ewangelii*] brał moc który wiernym odmykał zamki niebieskie/ á niewiernym odmykał ták íako słyzimy do przepáscí piekielnych. *RejAp* 165, 77v; *SkarJedn* 38; Godzieniem był/ Pánie moy/ przepáscí piekielny/ Gdy íam chćíal/ íobieś mnie wźíal/ chcąc by nierozdźielny Duch moy/ z twoim trwał wiecznie. *GrabowSet* S4.

»studnia przepaści« = *puteus abyssi PolAnt, Vulg* (8): Otworzyłá thedy [bestia] ítudnię przepáscí/ y wftápił dym z ítudnie íako dym piecá wielkiego *BibRadz Apoc* 9/2, *Apoc* 9 arg, 1; íz gdy íuż tá niefláchetna gwíazdá ná ziemię vpádlá/ íz íey dan íełt klucz od ítudniey przepáscí. *RejAp* 77, 76 [2 r.]; *WujNT Apoc* 9/1, 2.

»przepaści ziemskie« (1): IDę ía z íwych páłaców/ y ćieniow zákrytych/ Gdźíe miełzkamy w przepáscíách zíemłkích niedobytych. Rózní od wysłzych Bogów/ my níżly bogowie *GosłCast* 13.

Zestawienie: »anioł przepaści« = *Abaddon, król piekła; angelus abyssi PolAnt, Vulg* (9): Przytym ma [szarańcza] nád íobą krolá poštáwíonego Aníolá przepáscí/ ktoremu ímíę po Zydowłku *Abbadon BibRadz Apoc* 9/11; Słyzłaęś nie dawno/ íz gdy on Anyol przepáscí ná íwiáth íie poiawił/ íz go ogárnął dym fáłłzow a wymyłłow íego *RejAp* 94v, 79, 84v [3 r.], Dd; Nákoníec ániol przepáscí íełtćí ízátan/ który íełt krolém náde włzemi pyłłznemi *WujNT* 860, *Apoc* 9/11.

Szereg: »otchłanie i przepaści« (1): Straż pilná/ Boże moy/ o mnie/ rácz mieć záwždy/ [...] Rącz ítrzedz/ od płomíeni otchłáni piekielnych/ Y przepáscí/ z wieczną męką/ nierozdźielnych. *GrabowSet* Qv.

Przen (7) :

przepaść czego (2): Słyzelíłmy máłó wyłłzey/ íako tá bełtia wyłtápiłá s przepáscí [...]/ othworzywłzy pírwey wrotá do they íprofney przepáscí fáłłzu á rozmáitych zwodow íwiátá tego *RejAp* 92, 77v.

W przeciwstawieniu: »do nieba ... w przepaści« (1): *BielKron* 160v cf »lećíeć w przepaści«.

Zwroty: »lećíeć w przepaści« (1): co ćírpímy powłtáíą próścí á nieuczeni do niebá íięgáíą/ á my z náłłzými náukámi lećímy w przepáscí. *BielKron* 160v.

»w przepaści zrażać« (1): *GrabowSet* K3v cf *Szereg*.

Wyrażenie: »studnia przepaści« (3): Temu [Lutrowi] dano klucz ítudnie przepáscí/ kiedy [...] dopułłczono mu [...] z ítudnie przepáscí/ to íełt z kśíąg Hułłłytow/ Wíklewítow/ Píkártow/ y íobie podobnych haeretykw wyczerpác *WujNT* 859, 860.

Szereg: »przepaści i otchłanie« (1): A zátym miárkowác chćiey furyą swoię/ Ktora śmyfły moie śzkodliwie záraża/ A w przepaści práwie y otchłanie zraża. *GrabowSet* K3v.

3. *Urwisko, strome zbocze; cautes, saxum asperum et abruptum Calep; abruptum, alta saxa, derupta, gemoniae, praeceps, praecipitium, praeruptum, tesca (tesqua) Cn* (1) : Cautes, Saxum asperum et abruptum – Przepaźcz, skała przikra. *Calep* 175b.

4. *Przestworza, sklepienie niebieskie* (1) : Ale Pan widząc w grzeffnych tákye śwowolności/ Pusći ná nie śiárczány deśćz s śwoyey śrogości/ Ogyeń á duch s przepaści śpádnye ná nye wśfédzye *LubPs* C4.

5. *Zagłada, zginiecie* (2) :

Zwrot: »od przepaści zachować« [*szyk zmienny*] (2): Iákoby y Sodomę był obronił/ y od przepaści záchował/ by w niey było ácz nić [= *przynajmniej*] dziefiątek śpráwiedliwych. *CzechRozm* 256; Lotá śpráwiedliwego wywiódł Pan Bog z Sodomy y záchował onego od przepaści. A złośliwych Sodomczykow ziemiá y ogień śiárczány požárł. *KołakSzczęśl* C3.

6. *Wyrażenie przyimkowe w funkcji przysłówka:* »na przepaść« = *na oścież* (1) : Przeto vmiey śię dla Bogá Chrześciáninie wiárowác tych śług piekielnych y odstępcow/ áby cię znimi ziemiá niepožárłá/ y pieklác głąbokiego ná przepaść nieotworzyłá. *SkarŻyw* 493.

Synonimy: 1. *głębia, głębina, głębokość, otchłań, przepadłość, toń;* 2. *doł, otchłań, piekło;* 3. *przełomienie.*

Cf **PRZEPADNIENIE**